

Psykose hos barn og unge

Tiril Østefjells

Psykolog og stipendiat ved Norsk senter for forskning på mentale lidelser (NORMENT), Oslo Universitetssykehus/Universitetet i Oslo

Et godt startpunkt i forståelse og behandling.

Kjersti Karlsen, *Alvorlige psykiske lidelser hos barn og ungdom – Psykoser og psykoselignende tilstander*. Gyldendal Akademisk, 2015. 287 sider

PSYKOSE ER VANLIG nok til at de fleste klinikere befattes med det, men sjelden nok til at mange potensielle hjelpere mangler erfaring i å vurdere og møte slike symptomer – særlig når symptomene utvikles hos unge. *Alvorlige psykiske lidelser hos barn og ungdom* søker å bidra til at kunnskap om psykose blir tilgjengelig for helsepersonell på alle nivåer i hjelpeapparatet.

Myter om psykose

Boka er delt inn i en introduksjon og to deler. Introduksjonen formidler bokas standpunkt i feltet for tidlig intervensjon ved alvorlig psykisk lidelse, og tar i hovedsak for seg myter om psykose som kan påvirke oppdagelse, vurdering, behandling og stigma. Den inneholder et godt underbygget resonnement for hvorfor både pasienter og hjelpere tjener på å anerkjenne og møte symptomer på psykose på en adekvat måte så tidlig som mulig. Forfatteren imøtegår en rekke myter om unge og psykose som vi med erfaring fra voksenfeltet stadig frustreres over konsekvensene av. Samtidig formidles en tydelig respekt for det særegne og komplekse i å skulle møte en ung person både som et individ på sitt utviklingsnivå og som del av en familie og et nettverk.

Kunnskapsstatus

Del 1 søker å formidle kunnskapen vi foreløpig har om psykoselidelser og affektive lidelser med psykose hos barn og ungdom. Her dekkes grunnleggende forståelse av hva en diagnose er (og ikke er), samt dilemmaer knyttet til utredning og diagnostisering av unge. Videre settes psykosesyntomer i kontekst med barn og unges normalutvikling, og forfatteren gir innspill til vurdering av psykose hos både barn og unge. Differensialdiagnostisering mellom psykoselidelser og affektive lidelser med psykose så vel som andre vanlige differensialdiagnoser er også dekket.

Del 2 søker å formidle kunnskap om utredning og behandlingstiltak på et mer overordnet nivå. Her dekkes blant annet faktorer som en vet kan hindre unge eller deres pårørende i å søke hjelp, eller også hindre at psykose avdekkes av hjelpeapparatet. Dette er særlig viktig kunnskap da vi vet at psykose ofte blir oversett i alle nivåer av helsetjenester. Forfatteren tar ikke mål av seg til å gjøre leseren i stand til å gjennomføre utredning og behandling, men oppsummerer kunnskap om eksempelvis stress-sårbarhetsmodellen, retningslinjer for utredning og behandling, og terapeutiske tiltak. Kommunikasjon med unge og deres pårørende er vektlagt, med flere eksempler.

Lettlest og nyttig

Gjennomgangen av kunnskapen vi har om unge med psykosesyntomer og tilpasning av tiltak er god. Særlig er kapittel tre, som beskriver normalforekomst av psykotiske symptomer hos unge og

vurderinger knyttet til når et symptom bør ses som sykdom, matnyttig kunnskap. En klar styrke er jevnlig bruk av kliniske eksempler for å illustrere symptomer og vurderinger, så vel som hvordan man kan tilpasse tiltak til den unges utviklingsnivå. Sentral informasjon er ofte oppsummert i praktiske tekstbokser, slik at man som leser kan gå tilbake for å få en rask oversikt. Boka er jevnt over lettlest, og skrevet slik at både helsepersonell, pårørende og andre med interesse for emnet kan få nytte av den.

Behandlere trenger mer

Behandlere for unge med psykoser må likevel regne med å supplere kunnskapen om vurderinger og behandlingstiltak for å kunne gjennomføre tiltakene boken beskriver. Noen av bokens kapitler bærer også preg av den vanskelige balansen det er å si nok om kompliserte tema uten å skulle være for inngående. Personlig ønsket jeg meg flere innspill til behandlingstiltakene som berøres, eksempelvis hvordan individuelle terapitiltak kan tilpasses og sys sammen med arbeid rettet mot familie og nettverk.

Samlet formidler boken på en god måte oppdatert kunnskap om vurdering, utredning og behandling av psykosetilstander hos unge. Den vil gi hjelpere i førstelinjen oversikt over temaet, og er et godt startpunkt for behandlere som trenger en innføring til videre lesning.